

США-КИТАЙ: ПОШУКИ НОВОГО ТИПУ ВІДНОСИН

Н. Городня

Найбільшою проблемою двосторонніх відносин США і КНР залишається «стратегічна недовіра», невпевненість щодо довготермінових цілей один одного. Незважаючи на активізацію й розширення за останні роки двостороннього діалогу, «стратегічний поворот» США до Східної Азії розцінюється в Китаї в термінах стримування його регіонального впливу.

В умовах «стратегічної недовіри» обидві сторони використовують стратегію «хеджування», тобто перестраховування від ризиків. США (визнана держава-лідер) сподіваючись на краще, здійснюють «залучення» Китаю (держави, яка піднімається), у розрахунку, що він пристосується до міжнародної системи; але, готуючись до найгіршого варіанту, розбудовують свою військову міць, щоб обмежити можливості Китаю, якщо він вирішить кинути їм виклик. Аналогічну стратегію здійснює Китай. Проте в умовах взаємної недовіри посилення безпеки однієї держави призводить до зменшення безпеки іншої; розкручується спіраль їх невпевненості у власній безпеці, що лише посилює ризики.

Проблема «стратегічної недовіри» отримала багато уваги у двосторонніх відносинах США і Китаю, включаючи дві спільні заяви президентів Обама і Ху у листопаді 2009 р. і січні 2011 р. Обидві сторони демонструють зацікавленість у побудові нового типу відносин між великими державами в умовах зрушення влади, наміри побудувати «гнучке партнерство», яке дозволить уникнути нездорової конкуренції, ворожості й конфліктів, оскільки історичний досвід свідчить про високу конфліктність такої ситуації.

Концепція нового типу відносин лише зароджується й вимагає подальшого осмислення. Її виявом був неформальний саміт в Саннілендз (Каліфорнія) між президентами Б.Обамою і Сі Дзінпіном в червні 2013 р. в новому форматі взаємодії між ними на більш персональному рівні для побудови особистих відносин і більшої довіри. Важливими наслідками саміту стали: угода про посилення двосторонньому обміну між військовими з метою кращого розуміння стратегічних намірів один одного; створення спеціальних робочих груп з кібербезпеки, зміни клімату й «чистої» енергетики, економіки й торгівлі, які стали інтегральною частиною двостороннього Стратегічного й економічного діалогу в липні 2013 р.; відновлення переговорів з двосторонньої інвестиційної угоди [U.S.-China Relations: A New Path? June 26, 2013 // <http://www.brookings.edu/events/2013/06/27-us-china-relations>]. Хоч ці переговори можуть тривати від 5 до 10 років, вони розглядаються як важлива протизагроза проблемам, що викликають напруження у двосторонніх відносинах, як Тайвань чи кібербезпека. Важливе значення надається залученню китайських інвестицій в США. Цій цілі служить перший саміт SelectUSA (листопад 2013 р.).

Хоч в США заперечують, що «перебалансування» зовнішньої політики до Східної Азії спрямоване на «стримування» Китаю, визнається, що його військовий аспект є найбільш вираженим у зв'язку зі зростаючою наступальністю політики Китаю в Південно-Китайському і Східно-Китайському морях. Провідним пріоритетом другої адміністрації Обама визнано «перебалансування перебалансування», тобто чітке визначення його форми, напрямку і змісту як багатосторонньої концепції, яка не є переважно військовим заходом, спрямованим проти Китаю [Revere, Evans J.R. The United States and Japan in East Asia: Challenges and Prospects for the Alliance // <http://www.brookings.edu/research/papers/2013/08/19-us-japan-alliance-east-asia-revere>]. Однією з ключових цілей другої адміністрації Обама визначено успішне завершення переговорів з Транс-тихоокеанського партнерства (ТПП) – високостандартної угоди про вільну торгівлю в АТР. Китай не приєднався до переговорів і активно просуває альтернативний проект Регіонального усебічного економічного партнерства (РСЕП) в форматі «АСЕАН+6». Відсутність президента Обама на східноазійських самітах в жовтні 2013 р. надала Китаю переваги в просуванні власних інтеграційних проектів і посиленні регіонального впливу.

Позиція США і Китаю з багатьох питань є відмінною, конкуренція між ними неминуча. Важливо, щоб вона відбувалася в конструктивному руслі й не переростала в конфронтацію. Погоджуємося з думкою, що політика Вашингтона передбачає не «стримування», а скоріше «менеджмент» підйому Китаю. На відміну від «стримування» така стратегія вітає посилення ролі Китаю у регіональних і глобальних справах, визнає позитивний вплив його економічного зростання на світову економіку, але водночас намагається забезпечити узгодження його дій з існуючою міжнародною системою, з регіональним балансом сил. Передбачається, що через регіональну присутність, встановлення обмежень і просування спільних інтересів США зможуть краще впливати на майбутній курс Китаю, спонукатимуть Пекін збільшувати свій вплив через дипломатичну й економічну співпрацю, а не через силові дії. Такий підхід не заперечує відродження Китаю як великої держави, проте збільшує вірогідність того, що воно буде конструктивним.